

The Holy See

*XVI. Benedek pápa beszéde
a Latin-Amerikai és Karibi Püspökök
V. Általános Konferenciájának megnyitó ülésén
az aparecidai kegyhely konferenciatermében
2007. május 13-án vasárnap*

Jézus Krisztus tanítványai és misszionáriusai

*Kedves testvéreim a püspökségben, szeretett papok,
szerzetesek, szerzetesnők és világiak!
Kedves más felekezethez tartozó megfigyelők!*

Nagy öröm számomra, hogy ma itt lehetek veletek megnyitni a Latin-Amerikai és Karibi Püspökök V. Általános Konferenciáját, melyet Brazília patrónájának, Aparecidai Miasszonyunknak kegytemploma közelében tartunk. Első szavaimmal hálát szeretnék adni Istennek és dicsőíteni szeretném őt azért, hogy megadta e kontinens népeinek a keresztény hit nagy ajándékát.

Emellett szeretném kifejezni köszönetemet a CELAM elnökének, Santiago de Chile érsekének, Francisco Javier Errázuriz Ossa bíboros úrnak kedves szavaiért, melyeket ezen általános konferencia másik két Elnöke és összes résztvevője nevében hozzám intézett.

1. A keresztény hit Latin-Amerikában

Az Istenbe vetett hit több mint ötszáz éven át lelkesítette ezen országok életét és kultúráját. E hit és a bennszülött népek találkozásából született e kontinens gazdag keresztény kultúrája, mely a művészetben, a zenében, az irodalomban, de mindenekelőtt a vallásos hagyományokban és e népek életstílusában öltött testet, melyeket egy és ugyanaz a történelem és ugyanaz a hitvallás

egyesített, olyannyira, hogy a kultúrák és nyelvek különbözősége ellenére nagy összhang alakult ki közöttük.

Napjainkban ugyanennek a hitnek sok kihívással kell szembenéznie, mert a társadalom harmonikus fejlődése és a kontinens népeinek katolikus identitása forog kockán. Ezért az V. Általános Konferencia erre a helyzetre készül reflektálni, annak érdekében, hogy segítse a keresztény hívőket hitük örömteli és következetes megélésében és annak tudatosításában, hogy Krisztus tanítványai és küldöttei, akiket ő azért küld a világba, hogy hitünkről és szeretetünkről tanúságot tegyenek és azt hirdessék.

De mit jelentett a latin-amerikai és karibi országok számára a keresztény hit elfogadása? Azt jelentette számukra, hogy megismerték és befogadták Krisztust; azt az Istent, akit őseik nem ismertek, de anélkül, hogy tudták volna, gazdag vallási hagyományaikban őt keresték. Krisztus volt az az Üdvözítő, aki után csendesen vágyakoztak. Azt is jelentette, hogy a keresztség vizével megkapták az isteni életet, mely Isten fogadott gyermekeivé tette őket; megkapták a Szentlelket is, aki azért jött, hogy megtermékenyítse és megtisztítsa kultúrájukat, és gyümölcsözővé tegye azt a sok magot és hajtást, amit a megtestesült Ige vetett el bennük, s ezzel az evangélium útjai felé terelte őket. Jézus és az ő evangéliumának hirdetése ugyanis soha nem vonta maga után az elidegenedést a Kolumbusz előtti kultúráktól, és egy idegen kultúrának a helyire való ráerőltetését sem jelentette. Az igazi kultúrák nem zárkoznak magukba, nem is kövesednek meg a történelem egy adott pillanatában, hanem nyitottak, sőt keresik a találkozást más kultúrákkal, remélve, hogy azokkal párbeszédben elérhetik az egyetemességet, amennyiben más életformákkal és olyan elemekkel is találkoznak, melyekből kialakulhat az az új szintézis, melyben mindig tisztelik a különféle kifejezésmódok és a kultúra konkrét megvalósulásait.

Végző soron csak az igazság egyesít, és az igazság bizonyítéka a szeretet. Ezért Krisztus – mivel ő a megtestesült Logosz, a „mindvégig való szeretet” – nem idegen egyetlen kultúrától és egyetlen személytől sem; épp ellenkezőleg, ő az, akire a kultúrák szíve vágyakozik, mert megadja végső identitásukat, azáltal, hogy egyesíti az emberiséget, s ugyanakkor tiszteletben tartja a különbözőségek gazdagságát, lehetővé téve mindenki számára a növekedést a valódi humanizációban, a hiteles fejlődésben. Isten Igéje azáltal, hogy Jézus Krisztusban testté lett, történelemmé és kultúrává is lett.

A Kolumbusz előtti vallások felélesztésének utópiája, mely el akarja szakítani őket Krisztustól és az egyetemes Egyháztól, nem fejlődés volna, hanem visszalépés. Valójában visszafordulást jelentene egy, a múltban lehorgonyozott történelmi pillanathoz.

A bennszülött népek bölcsessége szerencsésen rávezette őket a saját kultúráik és a misszionáriusok által nekik fölkinált keresztény hit közötti szintézisre. Ebből született meg a mély és gazdag népi vallásosság, melyben megjelenik a latin-amerikai népek lelke:

- szeretet a szenvedő Krisztus, az együttérző, megbocsátó és kiengesztelődő Isten iránt, aki annyira szeretett bennünket, hogy önmagát adta értünk;
- szeretet az Eucharishtiában jelenlévő Úr, a megtestesült Isten iránt, aki meghalt és föltámadott, hogy az élet kenyere legyen;
- a szegényekhez és a szenvedőkhöz közeli Isten;
- mélységes áhítat a Guadalupei, az Aparecidai Szűzanya, s a különféle nemzeti és helyi elnevezésekkel tisztelt Boldogságos Szűz iránt. Amikor a Guadalupei Szűzanya megjelent az indián Szent Juan Diegónak, ezeket a jelentőségteljes szavakat mondta neki: *„Nem én vagyok-e a te Anyád? Nem vagy-e az én árnyékom és tekintetem alatt? Nem én vagyok-e a te örömd forrása? Nem vagy-e az én köpenyem oltalma alatt és az én karjaimban?”* (Nican Mopohua, 118–119.)

Ez a vallásosság fejeződik ki a szentek iránti tiszteletben pártfogásuk ünnepein, a pápa és a többi püspök iránti szeretetben, az egyetemes Egyház mint Isten nagy családja iránti szeretetben, mely soha nem hagyhatja és nem is hagyja nyomorúságban a gyermekeit. Ezekből áll össze a népi vallásosság nagy mozaikja, mely a katolikus Egyház drága kincse Latin-Amerikában, és melyet oltalmazni, támogatni kell, de szükség esetén meg is kell tisztítani.

2. A korábbi konferenciák folytatása

Ez az V. Általános Konferencia szerves folytatása az előző négy Konferenciának, melyeket Rio de Janeiróban, Medellínben, Pueblában és Santo Domingóban tartottak. Ugyanattól a lelkülettől vezérelve a püspökök most új lendületet akarnak adni az evangelizációnak, hogy ezek a népek tovább növekedjenek és érlelődjenek a hitükben, és így életükkel a világ világossága és Jézus Krisztus tanúi legyenek.

A Santo Domingóban tartott IV. Általános Konferencia óta a társadalomban sok minden megváltozott. A gyermekei örömeiben és bánataiban, reményeiben és munkájában részesedő Egyház mellettük akar lenni e sok kihívással terhes időszakban is, hogy mindig reményt és bátorságot öntsön beléjük (vö. GS 1).

A mai világban ismert jelenség a globalizáció, mint az egész bolygóra kiterjedő kapcsolatok szövevénye. Jóllehet ez bizonyos szempontból nyereség a nagy emberi család számára és az egységre való komoly törekvésének egyik jele, mégis kétségtelenül együtt jár azzal a kockázattal, hogy nagy monopóliumok jönnek létre és hogy a legfőbb érték a profitszerzés lesz. Miként az emberi tevékenység minden területén, a globalizációt is az etikának kell vezérelnie azzal, hogy mindent az Isten képére és hasonlatosságára teremtett emberi személy szolgálatába állít.

Latin-Amerikában és a Karib-térségben, miként más régiókban is, tapasztalhatók előrelépések a demokrácia felé, ámbár aggodalomra adnak okot a tekintélyelvű, illetve bizonyos, – mára már túlhaladottnak vélt – ideológiáknak alárendelődő kormányformák, melyek nem felelnek meg az

emberről és a társadalomról kialakított keresztény képnek, ahogyan azt az Egyház szociális tanítása megfogalmazza. Másfelől viszont némely latin-amerikai ország liberális gazdaságának tekintettel kellene lennie a méltányosságra, hiszen folyamatosan növekszik a társadalom azon csoportjainak száma, melyeket a rendkívüli szegénység egyre inkább elnyom vagy megfoszt természetes javaitól.

Latin-Amerika egyházi közösségeiben figyelemre méltó számos világi férfi és nő hitbeli érettsége, akik odaadóan szolgálják az Urat, s velük együtt érdemel figyelmet sok áldozatos katekétának, számos fiatalnak, az új egyházi mozgalmaknak és az Istennek szentelt élet új intézményeinek a jelenléte. Alapvetően fontosnak bizonyulnak a nevelő, kisegítő és befogadó katolikus intézmények. Igaz, hogy a társadalom egészében a keresztény életvitelnek és a katolikus Egyház életében való részvételnek bizonyos gyengülése figyelhető meg, ami a szekularizmusnak, a hedonizmusnak, az indifferentizmusnak, továbbá számos szekta, az animista vallások és az új álvallások prozelitizmusának tulajdonítható.

Mindez új helyzetet jelent, melynek elemzésére itt, Aparecidában sor fog kerülni. Az új és nehéz kérdésekkel szembesülve a hívők ettől az V. konferenciától a mi egyetlen Mesterünkbe és Üdvözítőnkbe, Krisztusba vetett hitük megújulását és újjáéledését remélik, aki egyedülálló módon nyilatkoztatta ki számunkra az Atyaistennek minden ember iránti végtelen szeretetét. E forrásból új utak és kreatív lelkipásztori tervek származhatnak, olyanok, melyek képesek erős reményt önteni a lelkekbe, hogy örömmel és felelősen éljék meg a hitet, és sugározzák tovább a maguk környezetében.

3. Tanítványok és misszionáriusok

Ennek az általános konferenciának a témája: „Jézus Krisztus tanítványai és misszionáriusai, hogy népeinknek élete legyen őbenne .

Az Egyház nagy feladata, hogy őrizze és táplálja Isten népének hitét, és e kontinens hiveit is emlékeztesse: keresztségük alapján arra hivatottak, hogy Jézus Krisztus tanítványai és misszionáriusai legyenek. Ez magában foglalja azt, hogy követni kell őt, bensőséges közösségben kell vele élni, követni kell az ő példáját és tanúságot kell róla tenni. Az apostolokhoz hasonlóan minden megkeresztelt ember megkapja Krisztustól a küldetés parancsát: „Menjete el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek. Aki hisz és megkeresztelkedik, üdvözü.” (*Mk 16, 15.*) Jézus Krisztus tanítványának és misszionáriusának lenni és keresni az életet „őbenne” – mindez föltételezi, hogy az ember mélységesen őbenne gyökerezik.

Mit ad nekünk valójában Krisztus? Miért akarunk Krisztus tanítványai lenni? A válasz: mert reméljük, hogy a Vele való közösségben megtaláljuk az életet, azt az életet, mely valóban méltó erre a névre, és ezért szeretnénk megismertetni őt másokkal is, át szeretnénk adni az ajándékot, melyet őbenne megtaláltunk. De valóban így van ez? Valóban meg vagyunk győződve róla, hogy

Krisztus az út, az igazság és az élet?

A Krisztusba vetett hit és az „őbenne” való élet elsőbbségét nézve – amint ez a jelen V. konferencia címében is megfogalmazódott – egy másik kérdés is fölmerülhet. Vajon ez a prioritás véletlenül nem menekülés-e az érzésvilág kultusza, a vallási individualizmus felé, nem a világ és Latin-Amerika nagy gazdasági, szociális és politikai problémáinak cserbenhagyása-e, nem menekülés-e a valóságból egy spirituális világba?

Első lépésként e kérdésre egy újabb kérdéssel válaszolhatunk: Mi ez a „valóság”? Mit jelent valósnak lenni? Csak az anyagi javak, a társadalmi, gazdasági és politikai problémák „valóságok”? Éppen ebben rejlik a legutóbbi évszázad uralkodó szellemi irányzatainak nagy tévedése, egy romboló tévedése, amint ezt mind a marxista, mind a kapitalista rendszer következményei bizonyítják. Ezek meghamisítják a valóság fogalmát azzal, hogy elszakítják Istentől, a mindent megalapozó és ezáltal döntő valóságtól. Aki kizárja a horizontjából Istent, meghamisítja a „valóság” fogalmát, s ennek következtében csak tévutakra és pusztító tervekhez juthat.

Az első alapvető állítás tehát a következő: csak , aki elismeri Istent, az ismeri a valóságot és az adhat rá választ megfelelő és valóban emberi módon. E tétel igazsága nyilvánvaló mindazon rendszerek csődje láttán, melyek zárójelbe teszik Istent.

De mindjárt fölvetődik egy másik kérdés: Ki ismeri Istent? Hogyan ismerhetjük meg őt? Most nem bocsátkozhatunk bonyolult vitába erről az alapvető kérdéssel. A keresztény ember számára a válasz magva egyszerű: egyedül Isten ismeri Istent, egyedül a Fiú, aki Isten az Istentől, igaz Isten, ismeri őt. És ő, „aki az Atya ölén van, maga nyilatkoztatta ki” őt (*Jn 1, 18*). Innen fakad Krisztus egyetlen és helyettesíthetetlen jelentősége számunkra, az emberiség számára. Ha nem ismerjük Istent Krisztusban és Krisztussal együtt, az egész valóság megfejthetetlen rejtvényé válik; többé nincs út a számunkra, s mert nincs út, nincs számunkra élet és igazság sem.

Isten a mindent megalapozó valóság, de nem egy csupán elgondolt, vagy föltételezett Isten, hanem az emberarcú Isten; ő a velünk-lévő-Isten, a keresztig elmenő szeretet Istene. Amikor a tanítvány elérkezik Krisztusnak ehhez a „mindvégig” tartó szeretetéhez, nem tud mást válaszolni rá, mint hasonló szeretettel ezt: „Követlek téged, bárhova mégy” (*Lk 9,57*).

egy további kérdést is föltehetünk magunknak: mit ad nekünk az ebbe az Istenbe vetett hit? Az első válasz: családot ad, Isten egyetlen családját a katolikus Egyházban. A hit megszabadít az én elszigetelődésétől, mert közösségbe visz: az Istennel való találkozás lényege szerint találkozás a testvérekkel; az összehívás, az egyesülés, a másik ember és a többiek iránti felelősség aktusa. Ebben az értelemben a szegények iránti kiemelt érdeklődés benne foglaltatik egy olyan Istenbe vetett krisztológikus hitben, aki értünk szegény lett, hogy bennünket a szegénységével gazdaggá tegyen (*vö. 2 Kor 8, 9*).

De mielőtt még szembesülnénk azzal, ami az emberré lett Istenbe vetett hit realizmusával együtt jár, el kell mélyítenünk a kérdést: hogyan lehet valóságosan megismerni Krisztust, hogy követhessük és vele élhessünk, hogy megtaláljuk az életet őbenne és át tudjuk adni ezt az életet másoknak, a társadalomnak és a világnak? Krisztus mindenekelőtt Isten ígéje által ismerteti meg velünk magát személyében, életében és tanításában. Annak az új időszaknak a kezdetén, melyet Latin-Amerika és a Karib térség missziós Egyháza ebből az Aparecidai V. Általános Konferenciából kiindulva most akar megkezdeni, elengedhetetlen föltétel Isten ígéjének elmélyült megismerése.

Ezért a népet rá kell nevelni Isten ígéjének olvasására és a fölötte való elmélkedésre, hogy lelki táplálékkukká váljon, és így a hívők saját tapasztalatukból lássák be, hogy Jézus szavai lélek és élet (vö. *Jn 6,63*). Máskülönben hogyan hirdethetnének egy olyan üzenetet, melynek tartalmát és lelkiségét nem ismerik alaposan? Missziós elkötelezettségünket és egész életünket Isten ígéjének sziklájára kell építenünk. Ezért bátorítom a püspököket, hogy tegyenek erőfeszítéseket Isten ígéjének megismertetéséért.

Isten népének Krisztus misztériumába való bevezetéséhez fontos eszköz a katekézis, mely egyszerű és lényegre törő formában adja tovább Krisztus üzenetét. Ezért fokozni kell a katekézist és a hitre való ránevelést mind a kisgyermek, mind a fiatalok és a felnőttek körében. A hitre adott érett reflexió megvilágítja az élet útját, és erőt ad ahhoz, hogy Krisztus tanúi lehessünk. Ehhez nagyon jó eszközök állnak már rendelkezésre, például a *Katolikus Egyház Katekizmus* és annak rövid formája, a *Katolikus Egyház Katekizmusának Kompendiuma*.

Ezen a téren nem szabad a homíliákra, előadásokra, biblikus vagy teológiai kurzusokra szorítkozni, hanem igénybe kell venni a tömegtájékoztató eszközöket is: a sajtót, a rádiót és a televíziót, az internetes honlapokat és fórumokat, valamint számos egyéb rendszert, hogy hatékonyan közöljük Krisztus üzenetét sok emberrel.

Miközben erőfeszítéseket teszünk arra, hogy megismertessük Krisztus üzenetét és a saját életünk vezérlőjévé tegyük, emlékeznünk kell rá, hogy az evangelizáció mindig együtt bontakozott ki az emberi haladással és a hiteles keresztény felszabadítással. „Az isten- és felebaráti szeretet összeolvad: a legkisebbekben magával Jézussal és Jézusban Istennel találkozunk” (*Deus caritas est* enciklika, 15. p.). Ugyanezen okból szükséges a társadalomra vonatkozó katekézis és a megfelelő nevelés az Egyház társadalmi tanítása alapján, melyhez nagyon hasznos eszköz *Az Egyház Társadalmi Tanításának Kompendiuma*. A keresztény élet nem csupán a személyes, hanem a társadalmi és politikai erényekben is megmutatkozik.

A tanítvány, aki így Isten ígéjének sziklájára épített, érzi a készletést, hogy elvigye a testvéreinek az üdvösség örömhírét. A tanítványság és a misszió olyan, mint egy érem két oldala: amikor a tanítvány megszerette Krisztust, nem mellőzheti, hogy hirdesse a világnak: egyedül ő üdvözít minket (*ApCsel 4,12*). A tanítvány ugyanis tudja, hogy Krisztus nélkül nincs világosság, nincs

remény, nincs szeretet és nincs jövő.

4. „Hogy életük legyen őbenne”

A latin-amerikai és karibi népeknek joga van a teljes élethez, mely Isten fiainak a sajátja, bizonyos emberibb körülményekkel együtt: megszabadulva az éhség fenyegetéseitől és az erőszak minden formájától. E népek püspökeinek elő kell segíteniük az élet olyan kultúráját, mely – miként elődöm, VI. Pál pápa mondotta – lehetővé teszi „az átlépést a nyomorból a szükséges dolgok birtoklásához, a kultúra megszerzéséhez... a közjóért való együttműködéshez...”, egészen az ember részéről a legfőbb értékek és Isten elismeréséig, aki ezen értékeknek forrása és célja” (*Populorum progressio*, 21. p.).

Ebben az összefüggésben szívesen emlékezem meg a *Populorum progressio* enciklikáról, melynek ebben az évben van a 40. évfordulója. E pápai dokumentum világossá teszi, hogy az igazi fejlődésnek mindenre kiterjedőnek kell lennie, azaz az egész ember és az összes ember támogatására kell irányulnia (vö. 14. p.), és mindenkit arra hív, hogy szüntessék meg a súlyos társadalmi egyenlőtlenségeket és a rendkívüli különbségeket a javakhoz való hozzáférésben. E népek mindenekelőtt annak az életnek a teljességére vágnak, melyet Krisztus hozott el nekünk: „Én azért jöttem, hogy életük legyen és bőségben legyen” (*Jn 10,10*). Ezzel az isteni léttel együtt bontakozik ki az emberi lét teljessége is, a maga személyes, családi, társadalmi és kulturális dimenzióiban.

A tanítványt nevelve és a misszionáriust nagy feladata teljesítésében támogatva az Egyház a ige kenyere mellett föl kínálja az Eucharisztia kenyerét is. Ebből a szempontból indít és megvilágosít bennünket az emmauszi tanítványok evangéliumi története. Amikor asztalhoz ülnek és fogadják Jézus Krisztustól a megáldott és megtört kenyeret, megnyílik a szemük, föl ismerik a föltámadottat, érzik a szívükben, hogy mindaz, amit mondott és tett, igaz, s hogy a világ megváltása már megkezdődött. Minden vasárnap és minden szentmise személyes találkozás Krisztussal. Amikor hallgatjuk az isteni igét, a szív lángol, mert ő az, aki beszél és magyaráz. Amikor a szentmisében megtöri a kenyeret, ő az, akit személyesen fogadunk. Az Eucharisztia mellőzhetetlen táplálék Krisztus tanítványának és misszionáriusának életében.

A vasárnapi szentmise a keresztény élet középpontja

Ebből következik, hogy a lelkipásztori programokban elsőbbséget kell biztosítani a vasárnapi szentmise értékelésének. Buzdítanunk kell a keresztényeket, hogy tevékenyen vegyenek benne részt, lehetőleg családjukkal együtt. A szülők jelenléte gyermekeikkel a vasárnapi szentmisén hatékony pedagógiai eszköz a hit továbbadására, és szoros kötelék, mely megőrzi egységüket. Az Egyház életében a vasárnap a közösség és a föltámadott Úr találkozásának kiváltságos pillanata.

A keresztényeknek meg kell tapasztalniuk, hogy nem egy régi történeti személyiséget követnek,

hanem az élő Krisztust, aki ma is és most is jelen van az ő életükben. ő az Élő élő, aki velünk együtt járja az utat, feltárja számunkra az események, a fájdalom és a halál, a vidámság és az ünnep értelmét, eljön otthonainkba, és velünk marad azért, hogy táplál az életet adó kenyérral. Ezért az Eucharisztia vasárnapi ünneplésének a keresztény élet középpontjában kell állnia.

A Krisztussal való találkozás az Eucharisziában fölébreszti az evangelizáció iránti elkötelezettséget és szolidaritásra készítet; erős vágyat ébreszt a keresztény emberben arra, hogy hirdesse az evangéliumot és tanúskodjon róla a társadalomban, azért, hogy az igazságosabb és emberibb legyen. Az Eucharisziából az évszázadok folyamán a karitásznak, a mások nehézségeiben való részvételnek, a szeretetnek és az igazságosságnak mérhetetlen gazdagsága sarjadt. Csak az Eucharisziából fog kisarjadni a szeretet civilizációja, mely át fogja formálni Latin-Amerikát és a Karib-térséget, úgy, hogy ne csak a Remény földrésze legyenek, hanem a Szeretet kontinensévé is váljanak!

A társadalmi és politikai problémák

Ehhez a ponthoz érkezve föltehetjük a kérdést: hogyan járulhat hozzá az Egyház az égető társadalmi és politikai problémák megoldásához, s hogyan válaszolhat a szegénység és a nyomor nagy kihívására? Latin-Amerika és a Karib-térség problémái – mint az egész mai világéi – bonyolultak és összetettek, melyeket nem lehet általános programokkal megoldani. Kétségkívül mindannyiunkat érint az alapvető kérdés, hogy a Krisztusba vetett hittel megvilágosított Egyháznak miként kell válaszolnia e kihívásokra. Ebben az összefüggésben elkerülhetetlen, hogy a struktúrák, mindenekelőtt az igazságtalanságot okozó struktúrák problémájáról szóljunk. Valójában az igazságos struktúrák léte olyan föltétel, mely nélkül lehetetlen az igazságos rend a társadalomban. De hogyan jönnek létre igazságos struktúrák? És hogyan működnek? Mind a kapitalizmus mind a marxizmus is azt ígérte, hogy megtalálja az utat az igazságos struktúrák megteremtéséhez, és azt állították, hogy ha ezeket egyszer létrehozták, maguktól működnek tovább; azt állították, hogy ehhez nem csupán a struktúrákat megelőző egyéni erkölcsiségre nincs szükségük, hanem hogy ők maguk fogják előmozdítani a közösségi erkölcsöt. És ez az ideologikus ígéret hamisnak bizonyult: a tények tették nyilvánvalóvá. A marxista rendszer, ahol csak kormányra jutott, nemcsak a gazdasági és ökológiai rombolás szomorú örökségét hagyta maga után, hanem a lelkek fájdalmas elnyomását is. És ugyanezt látjuk Nyugaton is, ahol állandóan növekszik a szakadék a szegények és a gazdagok között, és a drogok, az alkohol és a boldogság hamis illúziója nyugtalanító rombolást végez a személy méltóságában.

Az igazságos struktúrák, mint említettem, az igazságos társadalom elengedhetetlen föltételei. De nem jönnek létre és nem is működnek akkor, ha nincs meg a társadalom erkölcsi egyetértése az alapvető értékekről és arról, hogy ezeket az értékeket csak a szükséges lemondásokkal lehet megélni, olykor a személyes érdekekkel szemben is.

Ahol Isten – Jézus Krisztus emberarcú Istene – nincs jelen, ezek az értékek nem tudnak

megmutatkozni erejük teljességében, és nem jön létre a róluk való egyetértés. Nem azt akarom mondani, hogy a nem hívők nem élhetnek emelkedett és példás életet; csak azt mondom, hogy egy olyan társadalom, amelyben Isten nincs jelen, nem találja meg a szükséges egyetértést az alapvető erkölcsi értékekről, sem pedig az erőt, hogy ezen értékek szerint éljen, akár a saját érdekei ellenére is.

Másfelől az igazságos struktúrákat az alapvető értékek fényénél kell megkeresni és kidolgozni teljes politikai, gazdasági, szociális elkötelezettséggel. Ezek a *recta ratio*, 'a helyesen gondolkodó ész' kérdései, és nem ideológiákból vagy azok ígéreteiből származnak. Minden bizonnyal létezik a politikai tapasztalatoknak és a szociális és gazdasági problémákra vonatkozó ismereteknek egy olyan tárháza, mely kijelöli az igazságos állam alapelemeit és azokat az utakat, melyeket el kell kerülni. De a különböző kulturális és politikai helyzetekben, valamint a világtörténelem és a technika folyamatos változásai közepette racionális módon kell keresni a megfelelő válaszokat, s kell megteremteni – a szükséges elköteleződésekkel – az egyetértést a megszilárdítandó struktúrákról.

Ez a politikai munka nem tartozik közvetlenül az Egyház illetékességi körébe. Egyfajta egészséges laicitás tiszteletben tartása – beleértve a politikai álláspontok sokféleségét is – lényeges elem a keresztény hagyományban. Ha az Egyház elkezdene átalakulni közvetlen politikai szereplővé, már nem szolgálná a szegények és az igazságosság javát, hanem ártana nekik, mert elveszítené függetlenségét és erkölcsi tekintélyét azáltal, hogy egyetlen politikai úttal és a részleges álláspontok egyikével azonosul. Az Egyház az igazságosság és a szegények szószólója, éppen azért, mert nem azonosítja magát sem politikusokkal, sem pártérdekekkel. Csak ilyen függetlenségben taníthatja a maga komoly kritériumait és a romolhatatlan értékeket, vezetheti az emberek lelkiismeretét és ajánlhat föl olyan életmintát, mely meghaladja a politika kereteit. Az Egyház alapvető hivatása ebben a vonatkozásban az, hogy formálja az emberek lelkiismeretét, az igazságosság és az igazság szószólója legyen, s az egyéni és a politikai erényekre neveljen. A világi katolikusoknak tudatában kell lenniük közéleti felelősségüknek, jelen kell lenniük a szükséges egyetértés kialakításában és az igazságtalanságok elleni tiltakozásban.

Az igazságos struktúrákat soha nem lehet véglegesen kialakítani; a történelem állandó fejlődése miatt mindig meg kell újítani és naprakésszé kell tenni őket; mindig egyfajta politikai és emberi *éthosznak* kell áthatnia őket, melynek jelenléte és hatékonysága érdekében állandó munkára van szükség. Más szóval: Isten jelenléte, az Isten megtestesült Fiával való barátság és az ő igéjének világossága mindig alapvető feltétele annak, hogy az igazságosság és a szeretet jelenlévő és hatékony lehessen társadalmainkban.

Tekintettel arra, hogy megkereszteltek által lakott kontinensről van szó, a politika, a kommunikáció és az egyetemi élet területén csökkenteni kellene azt a komoly hátrányt, amelyet az erős személyiségű és nagylelkűen odaadó, valóban erkölcsi és vallási meggyőződésük szerint élő katolikus vezetők hangjának és kezdeményezéseinek hiánya jelent. Az egyházi mozgalmaknak itt

nagy terük van arra, hogy emlékeztessék a világiakat felelősségükre és küldetésükre, hogy elvigyék az evangélium világosságát a közéletbe, a kultúrába, a gazdaságba és a politikába.

5. Más, elsőbbséget igénylő területek

Hogy e földrész rátok bízott Egyházának megújulását meg tudjátok valósítani, szeretném fölhívni a figyelmeteket néhány területre, melyeket elsődlegesnek látok ebben az új időszakban.

A család

A család, „az emberiség öröksége”, a latin-amerikai országok egyik legjelentősebb kincse. A család, mint egykor, ma is a hit iskolája, az emberi és polgári erények gyakorlótere: otthon, ahol az emberi élet megszületik, és fészek, ahova nagylelkűen és felelősen fogadják be. Ma kétségtelenül nehéz helyzetben van, melyet a szekularizmus és az erkölcsi relativizmus, a belső és külső vándorlók különféle áramlása, a szegénység, a szociális bizonytalanság és a házasságellenes – a fogamzásgátlásnak és abortusznak kedvező, s ezzel a népek jövőjét veszélyeztető – polgári törvényhozás okoz.

Latin-Amerika egyes családjaiban sajnálatos módon még él egyolyan patriarkális szemlélet, mely nem tud a kereszténység újdonságáról, mely hirdeti és elismeri a férfi és a nő egyenlő méltóságát és felelősségét.

A család a személyes boldogság és a gyermekek nevelése szempontjából mással nem helyettesíthető. Azoknak az édesanyáknak, akik teljesen gyermekeik nevelésének és a család szolgálatának akarják magukat szentelni, meg kell kapniuk a szükséges feltételeket ennek megvalósításához, s ezért joguk van hozzá, hogy számíthassanak az állam támogatására. Az anya szerepe ugyanis alapvető a társadalom jövője szempontjából.

Az édesapának kötelessége, hogy valóban apa legyen, aki gyakorolja nem nélkülözhető felelősségét és az együttműködést gyermekeik nevelésében. A gyermekeknek egészséges növekedésük érdekében joguk van hozzá, hogy apjuk és anyjuk legyen, akik törődnek velük és kísérik őket életük beteljesedése felé. Intenzív és életszerű családi lelkipásztorkodásra van tehát szükség. Feltétlenül támogatni kell az olyan családpolitikai törvények megalkotását, melyek összhangban vannak a család mint helyettesíthetetlen szociális alany jogaival. A család része a népek és az egész emberiség közjavanak.

A papok

A tanítványság és a misszió fő képviselői a papok, akik arra kaptak meghívást, hogy „Jézussal legyenek s küldetést kapjanak a prédikálásra” (vö. Mk 3, 14). Mindenkit megelőző atyai gondoskodásban kell részesülniük a püspökük részéről, mert ők Isten népében a keresztény élet

hiteles megújításának elsődleges munkásai. Atyai szeretettel szeretnék szólni hozzájuk, azt kívánva, hogy „az Úr legyen örökségük és kelyhük osztályrésze” (vö. *Zsolt 16,5*). Ha a pap életének Isten az alapja és a középpontja, akkor megtapasztalja hivatásának örömét és termékenységet. A papnak elsősorban „Isten emberének” kell lennie (*1Tim 6,11*), aki közvetlenül ismeri Istent, mély, személyes barátságban van Jézussal és megosztja másokkal Krisztus lelkületét (vö. *Fil 2,5*). Csak így lesz képes a pap arra, hogy elvezesse az embereket a Jézus Krisztusban megtestesült Istenhez, és hogy az ő szeretetének megjelenítője legyen. Hogy magasztos feladatát teljesíteni tudja, a pap lelki alkatának szilárdnak kell lennie, és egész életét a hitnek, a reménynek és a szeretetnek kell áthatnia. Jézushoz hasonlóan olyan embernek kell lennie, aki az imádságban Isten arcát és akaratát keresi, de ugyanakkor törődik saját kulturális és szellemi felkészültségével is.

Kedves papok, akik e földrészen születtetek, és ti is, akik misszionáriusként jöttetek ide dolgozni, a pápa veletek van lelkipásztori munkátokban, és azt kívánja, hogy öröm és remény töltsön el benneteket, és imádkozik értetek.

Szerzetesek, szerzetesnők és Istennek szentelt világiak

Hozzátok is szólni szeretnék, szerzetesek, szerzetesnők és Istennek szentelt világi férfiak és nők. A latin-amerikai és karibi társadalmaknak szüksége van a ti tanúságtételetekre: egy olyan világban, mely sokszor elsősorban a jólétet, a gazdagságot és az élvezeteket tekinti az élet céljának, és az Isten által teremtett ember igazsága helyett a szabadságot magasztalja, ti vagytok a tanúi annak, hogy van egy másik értelmes életforma. Emlékeztessétek testvéreiteket arra, hogy Isten országa már elérkezett; hogy lehetséges az igazságosság és az igazság, ha megnyílunk Atyánk, az Isten, Testvérünk és Urunk, Krisztus, és Vigasztalónk, a Szentlélek szeretetteljes jelenléte irányában. Alapítóitok karizmájának megfelelően nagylelkűen és hőiesen kell folytatnotok munkátokat, hogy a társadalomban a szeretet, az igazságosság, a jóság, a szolgálat és a szolidaritás uralkodjék. Mélységes örömmel öleljétek magatokhoz Istennek szentelt állapototokat, mely számotokra a megszentelődés, testvéreitek számára pedig a megváltás eszköze.

Latin-Amerika egyháza köszönetet mond nektek azért a nagy munkáért, amit az évszázadok folyamán végeztetek Krisztus evangéliumáért testvéreitek, főként a szegények és a hátrányos helyzetűek javára. Arra hívlak benneteket, hogy mindig működjétek együtt a püspökökkel, és velük egységben dolgozzatok, hiszen ők felelősek a lelkipásztori tevékenységért. Az egyházi tekintély iránti őszinte engedelmességre is buzdítalak titeket. Ne legyen más célotok, csak az életszentség, amint ezt alapítóitoktól tanultátok.

Világiak

Ebben az órában, amikor e földrész Egyháza teljesen missziós hivatásának szenteli magát, emlékeztetem a világi hívőket, hogy ők is alkotói az Egyháznak, annak a közösségnek, melyet Krisztus azért hívott össze, hogy hirdesse az ő tanúságtételét az egész világon. Minden megkeresztelt férfinak és nőnek tudatosítania kell, hogy Isten népének általános papsága révén hasonlónak vált a Pap, Próféta és Pásztor Krisztushoz. Püspökeikkel közösségben lelkesedéssel és bátran érezzék felelősnek magukat az evangélium kritériumai szerinti társadalom építéséért.

Ti, világi hívők, sokan tartoztok olyan egyházi mozgalmakhoz, melyekben a mai társadalomban és Egyházban a Szentlélek sokféle jelenlétének és megszentelő tevékenységének jeleit láthatjuk. Ti arra vagytok hivatva, hogy a világ előtt tanúskodjatok Jézus Krisztusról, és Isten szeretetének kovásza legyetek a többiek között.

A fiatalok és a hivatásgondozás

Latin-Amerikában a népesség nagyobbik részét fiatalok alkotják. Ezzel kapcsolatban emlékeztetnünk kell őket: az ő hivatásuk, hogy Krisztus barátai, tanítványai legyenek. A fiatalok nem az áldozattól, hanem az értelmetlen élettől félnek. Érzékenyek Krisztus meghívására, aki a maga követésére hívja őket. Mint papok, szerzetesek és szerzetesnők, vagy mint édesanyák és édesapák válaszolhatnak erre a hívásra, akik minden idejüket, minden képességüket és egész életüket testvéreik szolgálatára szentelik. A fiatalok úgy tekintsek az életet, mint folytonos fölfedezést, ne engedjék megtéveszteni magukat divatoktól és különféle felfogásoktól, hanem mélyreható kíváncsisággal haladjanak előre az élet értelmének, a teremtő Atyaisten és az ő Fia, a mi Megváltónk misztériumának megismerésében. Legyenek elkötelezettek a világ állandó megújítására is az Evangélium fényében. Még inkább legyenek ellenállók az azonnali boldogság könnyed ábrándképeivel, s a drogok, az élvezetek és az alkohol képzelte paradicsomával szemben éppúgy, mint az erőszak minden formájával szemben.

6. „Maradj velünk”

Ennek az V. Általános Konferenciának a munkája arra indít minket, hogy magunkévá tegyük az emmauszi tanítványok kérését: „Maradj velünk, mert már esteledik és lemenőben van a nap” (Lk 24,29).

Maradj velünk, Urunk, kísérv bennünket, bár nem mindig tudtunk fölismerni téged. Maradj velünk, mert növekednek körülöttünk az árnyak, és Te vagy a Világosság; a szívünkben fölébredt a bizonytalanság, lobbantsd lángra a Húsvét bizonyosságával. Elfáradtunk az úton, de Te erősíts minket a kenyértöréssel, hogy hirdethessük a testvéreinknek: Te valóban föltámadtál és ránk bíztad a küldetést, hogy föltámadásod tanúi legyünk.

Maradj velünk, Urunk, amikor katolikus hitünk körül a kételkedés, a fáradtság és a nehézségek

felhői gomolyognak: Te, aki maga az Igazság vagy, mint az Atya kinyilatkoztatója világosítsd meg elménket a Te igéddel; segíts, hogy érezhessük a benne való hit szépségét.

Maradj meg családjainkban, világosítsd meg őket kétségeik közepette, támogasd nehézségeikben, vigasztald szenvedésükben és mindennapi fáradságukban, amikor gyülekeznek körülöttük az egységüket és természetes identitásukat fenyegető árnyak. Te, aki az élet vagy, maradj otthonainkban, hogy azok továbbra is fészkek lehessenek, ahol megszületik az emberi élet, ahol elfogadják egymást, s szeretik és tisztelik az életet fogantatásától természetes végéig.

Maradj, Urunk, azokkal, akik társadalmainkban a leginkább sebezhetőek; maradj a szegényekkel és a megalázottakkal, a bennszülöttekkel és az Afrikából származottakkal, akik nem mindig találtak teret és alkalmat arra, hogy megmutathassák kultúrájuk gazdagságát és identitásuk bölcsességét. Maradj, Urunk, gyermekeinkkel és fiataljainkkal, akik kontinensünk reménysége és gazdagsága, oltalmazd őket az ártatlanságukat és törvényes reményeiket fenyegető sok veszedelemtől. Ó, Jó Pásztor, maradj öregjeinkkel és betegeinkkel. Erősíts mindenkit a hitben, hogy tanítványaid és misszináriusaid legyenek!

Befejezés

Ittlétem végén szeretném segítségül hívni Isten Anyjának és az Egyház Anyjának oltalmát személyetekre és egész Latin-Amerikára és a Karib-térségre. Egész különlegesen kérem a Szűzanyát mint Guadalupe Nagyasszonyát, Amerika Patrónáját és Aparecida Nagyasszonyát, Brazília Patrónáját, hogy álljon mellettetek csodálatos és fárasztó lelkipásztori munkátokban. Reá bízom Isten népét a harmadik keresztény évezred ezen időszakában. Kérem, hogy ő vezérelje ennek az Általános Konferenciának a munkáját és reflexióit, s bőséges ajándékokkal áldja meg e kontinens kedves népeit.